

SANSA ÎNTÎLNIRII CU ROLUL

NĂȚIONAL IAȘI

AVARUL de Molière • Teatrul Național "Vasile Alecsandri" Iași • Data premierei: 11 noiembrie 1990 • Regia: Dan Alecsandrescu • Scenografia: Emilia Jivanov • Distribuția: Dionisie Vitcu (Harpagon); Emil Gaju (Cleanse); Doina Deleanu (Rosine); Doru Zaharia (Valère); Constanta Lerca (Marlante); Liviu Manoliu (Anselme); Ada Gârțoman (Frosine); Gelu Zaharia (Jupin Simon); Adrian Tuca (Jupin Jacques); Petru Ciubotaru (La Flèche); Pușa Darie (Jupineasa Claudine); Ioan Sapdaru (La Merlouche); Dan Aciobăniței (Brendavoin).

A-i oferi actorului marile roli ale dramaturgiei universale, pentru care pare aproape predestinat, iată o obligație morală a regizorului, la care puțini dintre ei se mai gândesc astăzi în mod serios. Și cîți actori străluciți nu ajung să-și încheie cariera, în care au jucat zeci sau chiar sute de roliuri, fără a putea menționa decît cîteva titluri mai cunoscute, de multe ori nici acelea de mîna întîi! În multitudinea nedreptăților cu care se confruntă zilnic viața unui actor, faptul de a nu i se fi oferit șansa întîlnirii cu rolul e de departe cel mai dureros și îi strică adesea tot rostul ființei. Una e să-l fi jucat totuși pe Hamlet și cu totul alta să te gîndești o viață întreagă că poate și tu l-ai fi putut juca, dar nu s-a găsit nimeni care să-l întrezărească în tine, care să te vadă în acest rol. Și degeaba a scris cutare cronicar, vîzîndu-te să zicem în Ioana Boiu, că ar trebui să joci Vidra, Doamna Clara și Lady Macbeth, dacă tu n-ai apucat s-o joci nici pe Maricica Tunsu. Cîți dintre regizorii de astăzi mai au timpul să se gîndească la actor și chiar să pornească de la actor, preocupați cum sînt de materializarea viziunii lor regizorale, pentru care caută doar o piesă, și încă una care - de preferință - să poată fi întoarsă pe dos? Dacă puțini dintre ei au

rezistat acestei tentații, și mai puțini se dovedesc capabili s-o depășească, măcar informîndu-se că timpul i-a cam trecut, acum "purttîndu-se" din nou piesa autorului și actorul cel mai indicat pentru ea.

Sînt, așadar, suficiente motive pentru a saluta tenacitatea lui Dan Alecsandrescu în împlinirea unui gînd mai vechi: acela de a-l distribui pe Dionisie Vitcu în Harpagon. Dincolo de care sarcina regizorului nu rămînea mai ușoară, căci Avarul "său" trebuia să redevină al d-lui de Molière și să placă d-lui spectator de azi, de la finele lui 1990 și începutul lui 1991. Regizorul a optat pentru o formulă de teatru popular, în care drama lui Harpagon să se desfășoare în veselie generală a celorlalți, de pe scenă, dar și din sală, crearea unei susținute bune dispoziții pe întreg parcursul spectacolului fiind de altfel unul dintre lucrurile care i-au reușit în mod cert și fără prea multe tente licențioase, chiar dacă ele n-au lipsit. Colaborarea regizorului cu scenografa Emilia Jivanov duce și de astă dată la realizarea unui ingenios și funcțional cadru scenic, curtea plină de acareturi a jupînului Harpagon căpătînd o rafinată picturalitate, animată printr-un savuros du-te-vino al mișcării. Grijiuliu cu detalii și pata de culoare, insistînd cu umor - deși poate prea mult - pe consumarea unor scene amoroase, presupuse a avea loc în ponositul cupeu al lui Harpagon, plasat în centrul scenei, regizorul e pînă la urmă mai puțin grijiuliu tocmai cu evoluția lui Harpagon, deci cu ceea ce ar fi putut fi performanța artistică a lui Dionisie Vitcu în acest rol, pentru care avea toate datele.

Șansa întîlnirii cu rolul nu e ratată, dar nu ajunge totuși la acea strălucire a autodepășirii artistice pe care o promitea și pe care actorul o merita. Personajul, conturat cu siguranță, în tușe groase, păstoase, are o netăgăduită suculență comică și nu-și refuză un anume patetism al încrîncenării, dar e lipsit de fior tragic. Pe de altă parte, totul pare cumva cunoscut din evoluțiile anterioare ale actorului, izbucnirile sale "temperamentale" neînvederînd nici ele nuanțe noi, înviorătoare. E o interpretare viguroasă, sangvinară, dar nu o creație de palmares. Față de generozitatea aplauzelor publicului ieșean, excelentul actor Dionisie Vitcu a rămas, cel puțin la primele spectacole, încă dator. Cunoscîndu-i migala cu care-și cizelează rolurile, nu e însă exclus să nu mai rămîină deloc dator la reprezentațiile următoare, dacă spectacolul va compensa prin rodaj numărul poate prea mic de repetiții.

Notabile, Ada Gârțoman (Frosine), Doina Deleanu (Rosine) și chiar Pușa Darie, în Jupineasa Claudine. Percutante, aparițiile lui Ioan Sapdaru (La Merlouche). În bulversarea inteligibilă prin care trec spectacolele Naționalului ieșean, în stagiunea jubiliară a celor 150 de ani ai săi, Avarul montat de Dan Alecsandrescu e măcar reconfortant.

UN CAZ DE TRĂDARE

TRĂDAREA de Harold Pinter • Teatrul Național "Vasile Alecsandri" Iași • Data premierei: 11 octombrie 1990 • Regia: Nicoleta Tola • Scenografia: Andreea Iovănescu • Distribuția: Violeta Popescu (Emma); Emil Coșeru (Jerry); Sergiu Tudose (Robert).

NĂȚIONAL IAȘI

Piesă "rea" (adică bună), scrisă nervos, în secvențe scurte, dinamice, de o virulență intrinsecă, veștejind bunăcuviința aparențelor, Trădarea lui Harold Pinter ar fi avut nevoie de o "tăietură" regizorală cam ca aceea a lui Ivan Helmer din Inghilțitorul de la Teatrul Mic, de care ne despart vreo două decenii. Nicoleta Toia a pus-o în scenă mai "așezat", mai "bătrînește" și chiar mai "duios", scriiturii dramatice în alb-negru suprapunîndu-i-se dulcele proiecții de fotografii color, ca și cum "parfumul amintirilor", demn poate de un Ionel Teodoreanu, ar putea avea totuși legătură cu "ecorșeul" lui Harold Pinter, fie la Pașcani, fie la Dolhasca. Andreea Iovănescu, scenografa altfel inventivă, i-a făcut de astă dată un decor bun pentru orice stație, din moment ce nu e de fapt de niciunde și de nicăieri. Pur sîngele englezesc al triumhiului conjugal din piesă o ia domol la trap mioritic și o ține tot așa vreme de două ceasuri, în care, tocmai pentru că nu se "întîmplă" nimic, ar fi trebuit să se petreacă totul, țînîndu-ne cu sufletul la gură. Molcomindu-și pînă la vătuire sacadatele ritmuri interioare, piesa pare o poveste de demult, din dealul Copoului, căpătînd chiar un iz moralizator, în sensul că ar fi bine să fim întotdeauna mai circumspecți cu prietenii noștri, dacă sîntem căsătoriți. Putem să fim de acord, dar asta nu înseamnă că ne plictisim mai puțin.

Și piesa și actorii merita o soartă mai bună. Căci ei nu sînt alții decît Sergiu Tudose, Emil Coșeru și Violeta Popescu, adică trei dintre cei mai prețuiți actori ai scenei ieșene. Primii doi nici n-ar fi fost chiar așa de rău distribuiți, mai ales dacă și-ar fi inversat rolurile. Acum, ce să facem, să le spunem c-au fost oricum onorabili sau corecți, numai pentru că n-au ieșit din buiestru?